

Indsamlings-, registrerings- og bevaringsstrategi

Sydvestjyske Museer 2014

Indhold

1. Indledning.....	3
2. Det lovmæssige grundlag.....	3
2.1. Museumsloven	3
2.2. Kulturstyrelsens retningslinjer for indsamling.....	4
2.3. Den internationale baggrund	4
3. Sydvestjyske Museers arkæologiske samling.....	4
3.1. Den arkæologiske samlings nuværende accession.....	5
3.2. Den arkæologiske samlings registreringsniveau	6
3.3. Bevaringen af den arkæologiske samling	6
4. Sydvestjyske Museers nyere tids samling.....	7
4.1. Den nuværende accession, nyere tid	8
4.2. Nyere tids samlingens registreringsniveau	9
4.3. Bevaring af nyere tids samlingen.....	9
5. Historisk Samling fra Besættelsestiden 1940-45 (HSB) ..	10
5.1. Den nuværende indsamling på HSB	10
5.2. HSB's registreringsniveau	11
5.3. Bevaring af HSB's materialer	11
6. Konservering,,,	11

Bilag:

1. Indsamlingsprocedure nyere tid
2. Procedure ved kassation

1. Indledning

Meningen med at indsamle, registrere og bevare kulturhistoriske genstande er at anvende samlingen til forskning og formidling – nu og på sigt. I sig selv har genstandene ikke altid en selvstændig æstetisk værdi eller fascinationskraft. Kun gennem forskning og formidling af museets samling skaber bevaringen af kulturhistoriske genstande værdi for samfundet.

Indsamlingen af genstande til museets permanente samling varetages af det faglige personale fra Arkæologi og Historie. Ud over samlingen af permanent indlemmede genstande har også enkelte andre typer af samlinger til huse ved museet. I 2013 fusionerede Sydvestjyske Museer (SJM) med arkivinstitutionen Historisk Samling fra Besættelsestiden 1940-45 (HSB). HSB udgør dermed en enhed under SJM, dog med egen profil. Herudover råder såvel Formidlingsenheden som Esbjerg kommunale skolevæsenes skoletjeneste over forskellige genstande til undervisnings- og formidlingsformål.¹ Disse samlinger er ikke permanent indlemmet i museumssamlingen og opbevares separat. I forhold til disse samlinger er der formuleret en sagsgang, som sikrer et flow mellem enhederne, således at formidlings-samlingerne tilbydes relevante genstande, som museet har takket nej til, ligesom begge samlinger medtænkes i forhold til museets kassation (Se bilag 2).

Den følgende indsamlings-, registrerings- og bevaringsstrategi for Sydvestjyske Museer omfatter arkæologi og nyere tids kulturhistorie. Indledningsvis opridses det lovgrundlag og institutionelle rammeværk, museets samling befinder sig indenfor. Herefter følger beskrivelser af samlingernes nuværende accession, registreringsniveau og bevaringssituationen. Afslutningsvis omtales HSB's indsamlingspolitik kort, idet der i fremtiden vil være en række berøringsflader.

2. Det lovmæssige grundlag

Strategien har sit juridiske afsæt i Museumsloven samt Kulturstyrelsens retningslinjer for indsamling.

2.1. Museumsloven

Museumsloven (Lov nr. 473 af 7/6 2001) samt Lov om ændring af museumsloven (Lov nr. 1391 af 23/12/2012) sætter den overordnede ramme for museets indsamling. § 2 lyder:

”Gennem de indbyrdes forbundne opgaver indsamling, registrering, bevaring, forskning og formidling skal museerne i et lokalt, nationalt og globalt perspektiv

- 1) aktualisere viden om kultur- og naturarv og gøre denne tilgængelig og vedkommende,
- 2) udvikle anvendelse og betydning af kultur- og naturarv for borgere og samfund og
- 3) sikre kultur- og naturarv for fremtidens anvendelse.

Stk. 2. Museerne skal samarbejde om de opgaver, som er nævnt i stk. 1.”

¹ SJM og Skoletjenesten har i Ribe oprettet en fælles enhed, Skoletjenesten på Quedens Gaard. Fra 2015 forventes det, at Skoletjenesten flytter sin besættelsessamling ind på Esbjerg Museum.

Museumslovens kapitel 8

Museumslovens kapitel 8 omhandler ”sikring af kultur- og naturarven i forbindelse med den fysiske planlægning og forberedelse af jordarbejder m.v., herunder arkæologiske og naturhistoriske undersøgelsesopgaver i tilknytning hertil.” Kapitel 8 er således den lovmæssige baggrund for langt størstedelen af museets arkæologiske udgravningsaktivitet – nødudgravninger – samt den accession af arkæologiske genstande, aktiviteten medfører.

2.2. Kulturstyrelsens retningslinjer for indsamling

På Kulturstyrelsens hjemmeside er publiceret retningslinjer for de kulturhistoriske museers indsamling. Retningslinjerne er udarbejdet af den tidligere Kulturarvsstyrelse på baggrund af anbefalingerne i *Udredning om bevaring af kulturarven*, udgivet af Kulturministeriet i 2003.

Retningslinjerne har særlig fokus på genstande fra nyere tid og fremhæver den aktive indsamling som ideal. Den aktive indsamling skal basere sig på museets forskningsstrategi, som således bliver den centrale ledetråd for accession.

Retningslinjerne omfatter følgende punkter:

- Museet indsamler indenfor rammerne af sit ansvarsområde
- Museets indsamling reflekterer arbejdsplanen
- Museet indsamler som led i forskning og undersøgelser
- Museets passive indsamling begrænses til et minimum
- Museets indsamlinger skal begrundes
- Museer koordinerer deres indsamlinger
- Indsamling, bevaringsomkostninger og kulturhistorisk værdi
- Museer bør ikke erhverve klausulerede genstande
- Alternativer til genstandsindsamling

2.3. Den internationale baggrund

Museumsloven og Kulturstyrelsens retningslinjer er blevet til under hensyntagen til ICOMs museumsetiske regler (ICOM Code of Ethics, rev. 2004) samt UNESCOs regler omkring den immaterielle kulturarv (Convention for the Safeguarding of the Intangible Cultural Heritage, 2003).

3. Sydvestjyske Museers arkæologiske samling

Sydvestjyske Museer råder over en omfattende arkæologisk samling dannet i 2008 ved fusion af Den antikvariske Samling i Ribe og Esbjerg Museum.

Den antikvariske Samling blev skabt gennem opkøb, gaver, aktiv indsamling og arkæologiske udgravninger foretaget fra museets oprettelse i 1855 og frem. En meget stor del af samlingen stammer fra Ribe by og udgør et også i international henseende enestående rigt materiale til belysning af byudvikling og handelsmønstre i Nordvesteuropa i tidsrummet ca. 700-1500 e. Kr.

I Den antikvariske Samlings tidlige år var accessionen domineret af indkøb og gaver, men i takt med udviklingen af byarkæologien fra 1950'erne og frem kombineret med stadig mere forfinede udgravningsteknikker, er fund fra arkæologiske udgravninger kommet til at udgøre en stadig voksende del af den samlede accession.

En mindre del af Den antikvariske Samlings arkæologiske genstande er fremkommet ved udgravninger i det åbne land, primært udgravninger af agrare bebyggelser fra oldtid og middelalder.

Fra 1980'erne og frem har metaldetektorarkæologien med dens vigtige metalfund spillet en vigtig rolle ved afsøgninger i det åbne land. Efter årtusindskiftet er brugen af metaldetektor blevet en mere og mere indarbejdet del af det arkæologiske feltarbejde.

Esbjerg Museums arkæologiske samling blev fra museumsforeningens stiftelse i 1936 dannet ved gaver og indkøb, men allerede fra 1940'erne begyndte man at foretage arkæologiske udgravninger i udkanten af den ekspanderende by. Disse foregik til at begynde med primært på amatørbasis, men professionaliseredes fra 1960'erne og frem og kom hurtigt til at udgøre den primære del af accessionen.

Denne udvikling har skabt en omfattende arkæologisk samling med væsentlige tyngdepunkter i gravene fra stenalderens enkeltgravskultur samt jernalderens agrare bebyggelser og grave.

Da man midt i 1970'erne, som det første museum i landet, indgik en samarbejdsaftale med kommunen om en rammebevilling til arkæologiske udgravninger i byudviklingsområder, fik man tidligt en unik mulighed for at kunne undersøge større sammenhængende flader, hvilket klart er styrken i denne del af museets arkæologiske materiale.

Udgravningerne er af et omfang, som tillader at rejse mere overordnede spørgsmål omkring bebyggelsens organisering og socialstruktur, og disse muligheder går igen i genstandsmaterialet.

I forbindelse med flytningerne af hhv. Den antikvariske Samlings og Esbjerg Museums arkæologiske samlinger til museets magasin på Ørstedesvej er foretaget en samlingsgennemgang med udskillelse af uregistrerede genstande til følge.

3.1. Den arkæologiske samlings nuværende accession

Som skitseret ovenfor har accessionskriterierne for den arkæologiske samling ændret sig over tid i sammenhæng med den generelle udvikling i den danske museumsverden. I dag modtager museet stort set ikke oldsager som gaver eller køb med mindre der er tale om danefæ eller andre helt særlige forhold. Beslutningen om eventuel accession træffes i så fald af museets faguddannede personale.

I stedet er det museets arkæologiske udgravninger, som stort set alle foregår inden for rammerne af museumslovens kapitel 8, der er den store kilde til den arkæologiske accession. Genstandene fra udgravningerne samles ikke ind ukritisk, men på baggrund af de specifikke forskningsspørgsmål, der knytter sig til den enkelte undersøgelse. Genstandene er et spejl af lokalitetens materielle kultur og et værktøj til analyse og forståelse af en lang række spørgsmål af økonomisk, social og kronologisk karakter. Kriterierne for indsamling på den enkelte undersøgelse fremgår af

udgravningsberetningen, og fundene registreres og magasineres inden for rammerne af undersøgelsens samlede økonomi. Også konservering iværksættes, hvor det er påkrævet.

En særlig fundgruppe udgøres af metalgenstande fundet med metaldetektor. Målt i tal er mængden lille, men stor i betydning. Museet arbejder sammen med en gruppe af metaldetektorbrugere, som i samarbejde med museet udvælger lokaliteter. Fundene måles ind med GPS og registreres musealt, hvorefter de relevante genstande tilgår Nationalmuseet til danefævvurdering. Detektorarkæologien har mangedoblet vores viden om pladser fra særligt yngre jernalder og fremefter.

For alle arkæologiske genstande gælder, at de registreres i museets database SJM SYS, som giver optimale vilkår for forskningsanvendelse og lever op til Kulturstyrelsens krav om aflevering af data til de nationale registre.

3.2. Den arkæologiske samlings registreringsniveau

En første forudsætning for at forske og formidle museets arkæologiske samling er en tilbundsgående registrering, som helt basalt tilgængeliggør genstandene gemt i kasser på magasinerne for forskere og andre brugere.

På Den antikvariske Samling indledtes i 1999 en tilbundsgående digitalisering i databasen ASRSYS, som blev udviklet til registrering af og forskning i museets arkæologiske genstande. I 2013 er denne database blevet videreudviklet og skrevet over i et tidssvarende format, som desuden afleverer data til de nationale registre. Migration, konvertering af gamle data og igangsættelse af det nye system fandt sted ved indgangen til 2014.

I forbindelse med flytningen af den arkæologiske samling til museets nye high-end magasin på Ørstedesvej i 2006-11 blev hver enkelt sags genstande ompakket, rengjort og den oprindelige registrering sammenholdt med det, som rent faktisk befandt sig i magasin og udstillinger. Denne proces indledtes med de første accessioner fra 1850'erne og har bevæget sig frem i tid. I 2014 er museet nået til 1990. De yngre sager er mindre tidskrævende end de ældre, og når processen er afsluttet vil der være et 1:1 forhold mellem museets digitale registrering af genstandene og genstandene selv. Processen forventes afsluttet i 2015.

Esbjerg Museums arkæologiske samling er for den ældre del analogt registreret på papirfundlister, mens de yngre sager er registreret på digitale fundlister. Samlingen er under flytning (2013-15) til Sydvestjyske Museers magasin på Ørstedesvej i Ribe. I forbindelse med flytningen digitaliseres sager og genstande og sammenholdes med det, som rent faktisk befinder sig i magasin og udstillinger. Denne proces er indledt og forventes afsluttet o. 2018, hvorefter der også for Esbjerg Museums arkæologiske samling vil være et 1:1 forhold mellem museets digitale registrering af genstandene og genstandene selv.

3.3. Bevaringen af den arkæologiske samling

Den arkæologiske samling kommer til at fylde mindre end halvdelen af den disponible plads, og der er altså plads til mange års tilvækst.

Magasinets driftsomkostninger er lave, og bygningsvedligeholdet er minimalt. Ved nedpakning og indføring af genstande på magasinet er tænkt i langtidsløsninger, som ikke vil medføre behov for ompakning eller øvrig håndtering af genstande. Den grundige digitale registrering nedsætter behovet for håndtering af den fysiske genstand til et minimum.

Meningen med disse procedurer er at reducere udgifterne forbundet med bevaring af den arkæologiske samling til et minimum, da dette vurderes at være et af de væsentligste bevaringsparametre – også på sigt.

Det er museets vurdering, at bevaringen af den arkæologiske samling ikke mødes af umiddelbare trusler og således også fremover vil kunne være tilgængelig for forskning i fortidens materielle kultur og en vigtig vidensbank for fremtidige undersøgelser af tidligere tiders liv og livsvilkår.

4. Sydvestjyske Museers nyere tids samling

Sydvestjyske Museer råder over en omfattende samling fra nyere tid dannet i 2008 ved fusion af Den antikvariske Samling i Ribe og Esbjerg Museum.

Den antikvariske Samling blev skabt gennem opkøb, gaver, aktiv og passiv indsamling foretaget fra museets oprettelse i 1855 og frem. En meget stor del af samlingen stammer fra Ribe by og rummer mange forskellige slags genstande. Fremhæves kan en række fine renæssanceskabe og kister, en samling fajancefade, samt sølvtøj fra sølvsmede især fra Ribe-området foruden fine enkeltgenstande.

Fra 1980'erne og frem er indsamlet flere butiks- og værkstedsinventarer fra Ribe, f.eks. inventar og varer fra en købmandsbutik fra Hundegade i Ribe, et drejerværksted fra Sortebrødregade, og genstande fra guldsmed Bottelet. Andre større sager er en række genstande fra boet efter Therkel Jørgensen, som havde betænkt museet i sit testamente. Helt op til efter år 2000 var det almindeligt at hjemtage passivt indsamlede genstande, og nyere tids området var fra midt i 1990'erne præget af manglende ressourcer til at foretage en velovervejet og kvalificeret indsamling.

I forbindelse af flytningen af den arkæologiske samling til museets magasin på Ørstedesvej blev foretaget en samlingsgennemgang med udskillelse af uregistrerede genstande til følge.

Esbjerg Museums nyere tids samling dækker det geografiske område, som udgøres af de gamle kommuner Esbjerg, Fanø og Bramming.

Museet var fra sin begyndelse i 1936 præget af, at det ikke havde et klart defineret fokusområde og der derfor blev samlet bredt og uden særlige krav til lokal tilknytning.

Med museumsloven i 1958 og udskillelsen af fiskerisamlingen til det senere Fiskeri- og Søfartsmuseum blev museets virkeområde klarere defineret, men først fra midten af 1970'erne kan der tales om en mere målrettet indsamlingspolitik, hvor museet især fokuserede på by- og industrihistorie og i særlig grad begyndte at indsamle helheder.

Særligt rummer museet en stor samling med relation til håndværk, og flere eksempler på hele værksteder er i årenes løb indlemmet i samlingen. Som eksempler kan nævnes et helt skrædderværksted, et komplet sølvmedeværksted fra sølvmed Martens, et komplet ismejeri og et fagforeningskontor fra tobaksarbejdernes fagforening nedlagt omkring 1980. Særligt interessant er

også et komplet fotoatelier fra fotograf Kromann, der virkede på Fanø fra slutningen af det 19. årh. til midten af det 20. årh.

Museet har endvidere samlet bevidst inden for bestemte genstandsgrupper, herunder billedlige repræsentationer af Esbjerg fra tidligste tid til i dag, f.eks. korsstingsbroderier og grafik samt Esbjerg-souvenirs, legetøj og generelt genstande relateret til hverdagsliv.

Selvom Esbjerg Museum har haft et mere klart fokusområde, har der primært været tale om passiv indsamling og udfyldning af 'huller' i de eksisterende samlinger. Der har kun i ringe grad været mulighed for at indsamle aktivt og i forlængelse af en klart formuleret forskningsstrategi. I forbindelse med fusionen med Antikvarisk Samling gennemførte SJM en kassationsrunde på magasinet på Tobakken i Esbjerg, som blev afsluttet i 2013.

4.1. Den nuværende accession, nyere tid

Som skitseret ovenfor har accessionskriterierne for nyere tids samlingen ændret sig over tid i sammenhæng med den generelle udvikling i den danske museumsverden. I dag modtager museet stort set ikke genstande som gaver eller køb med mindre der er tale om helt særlige forhold. Beslutningen om eventuel accession træffes i så fald af museets faguddannede personale.

Museets indsamling finder sted inden for den geografiske, tids- og emnemæssige afgrænsning af museets godkendte ansvarsområde.

Museet tilstræber i dag den *forsknings- og undersøgelsesbaserede indsamling*, hvor museet på baggrund af de formulerede forskningsstrategier og temaer selv opsøger, studerer, indsamler og udvælger genstande, fotografier og arkivalier. Museet prioriterer dermed den aktive indsamling højt samtidig med, at vi gerne vil understøtte borgernes medejerskab i forhold til museet. Det kræver, at vi så vidt muligt kombinerer den tilstræbte aktive indsamlingsstrategi med en høj grad af brugerinvolvering og aktivering.

Denne form for indsamling kan indgå i en række forskellige aktiviteter, der kan bidrage til den nødvendige dokumentation. Det kan dreje sig om egentlige *indsamlingskampagner*, hvor museet via pressemeddelelser og museets hjemmeside efterlyser kilder, erindringer, beretninger m.v.

Kampagner kan foretages i samarbejde med eksterne samarbejdspartner som foreninger, andre forskningsinstitutioner, uddannelsesinstitutioner og studerende o.a. I forhold til brugerinvolvering tilstræbes endvidere, at der i forbindelse med f.eks. udstillings- og anden formidlingsvirksomhed gives plads til, at ny indsamling kan genereres f.eks. i form af erindringsmaterialer, og at indsamlingen fortsat på dette niveau foregår i aktiv dialog med lokalsamfundet.

Når museet får tilbudt kilder (genstande, arkivalier, fotografier m.m.) til samlingen, undersøger vi, om de har en historie, der gør dem relevante i forhold til samlingen. Genstandene skal have tilknytning til SJMs ansvarsområde og skal kunne indgå i en indsamlingshelhed, som museet allerede har eller via sin forskningsplan har truffet beslutning om at etablere. Indsamlingspolitikken skal dog også levne 'plads' til overraskelserne og til det ukendte, dvs. det værdifulde kildemateriale, som vi ikke selv har forudset eksistensen og betydningen af.

En del af museets indsamlingsaktivitet er baseret på kapitel 8-relaterede aktiviteter i forbindelse med bygge- og nedrivningssager. Her kan med fordel indgå dokumentation af genstanden gennem foto, opmåling og beskrivelse. Til kapitel 8-arbejdet vil der desuden ofte knytte sig en række dokumentationsformer som interviewundersøgelser af arbejdsprocesser (håndværk, industri, bygninger, kulturlandskab, immateriel kulturarv).

I forhold til indsamling af større og for museet uhåndterlige genstande kan alternative indsamlingsformer tilstræbes. Det kan f.eks. være dokumentation af tilblivelse og historie gennem tegnings- og konstruktionsmateriale, beskrivelser og specifikationer og evt. modeller. Men også reklamer og brochurer og andet materiale, der kan berette om genstandens distribution, udbredelse og brug samt kulturelle og samfundsmæssige kontekst er af interesse.

4.2. Nyere tids samlingens registreringsniveau

En første forudsætning for at forske og formidle museets nyere tids samling er en systematisk digital registrering, som tilgængeliggør genstandene forskere og andre brugere.

På Den antikvariske Samling indledtes i 1999 en systematisk digitalisering i databasen ASRSYS. Nyere tids genstande er registreret i henhold til gruppekoderne i *den grønne registrant*. I 2013 er denne database blevet videreudviklet til et tidssvarende format i form af databasen SJM SYS. Databasen er tilpasset det nationale register, Regin, og data indtastet i SJM SYS afleveres til Regin. Migration, konvertering af gamle data og igangsættelse af det nye system fandt sted ved indgangen til 2014.

I forbindelse med flytningen af den arkæologiske samling til museets nye high-end magasin på Ørstedesvej i 2006-11 blev hver enkelt sags genstande ompakket, rengjort og den oprindelige registrering sammenholdt med det, som rent faktisk befandt sig i magasin og udstillinger. Denne proces indledtes med de første accessioner fra 1850'erne og har bevæget sig frem i tid. I skrivende stund er museet nået til omkring 1990. De yngre sager er mindre tidskrævende end de ældre, og når processen er afsluttet vil der være et 1:1 forhold mellem museets digitale registrering af genstandene og genstandene selv. Processen forventes afsluttet i 2015.

4.3. Bevaring af nyere tids samlingen

Sydvestjyske Museers samling af nyere tids genstande fra det tidligere Esbjerg Museum, befinder sig for øjeblikket på magasin på Tobakken i Esbjerg. Der er tale om både uhensigtsmæssige og utilfredsstillende lokaler set ud fra et bevaringssynspunkt. Derfor arbejdes der for øjeblikket på at etablere et magasin ved siden af det eksisterende på Ørstedesvej. Det vil ud over optimale

bevaringsforhold også skabe en mere rationel udnyttelse af ressourcerne med en samling af magasinpersonalet.

De dårlige magasinforhold udgør et umiddelbart problem i forhold til bevaringen af nyere tids genstande fra Esbjerg. Det er en problematik, som er anerkendt af Esbjerg Byråd. Lykkes det at få etableret endnu et magasin på Ørstedsvej, vil der i lighed med det allerede etablerede magasin samme sted blive tale om lave driftsomkostninger og bygningsvedligehold, ligesom den grundige digitale registrering vil nedsætte behovet for håndtering af genstandene. Det vil ikke alene fremtidssikre bevaringen af museets nyere tids genstande, men også gøre dem langt mere tilgængelige til såvel forsknings- som formidlingsformål.

5. Historisk Samling fra Besættelsestiden 1940-45

Historisk Samling fra Besættelsestiden (HSB) blev i 1986 etableret som en selvejende institution. Den udsprang af den omfattende samling af især illegalt materiale fra besættelsestiden, som seminarirektor Palle Schmidt siden 1940'erne på privat initiativ havde indsamlet, og som ønskedes bevaret og tilgængeliggjort for eftertiden. Det resulterede i etableringen af Fonden Historisk Samling fra Besættelsestiden 1940-45, som er blevet drevet med et årligt kommunalt tilskud og fra 1993 har været ledet af en lønnet og faguddannet leder. HSB, hvis oprindelige formål var ”at indsamle, registrere og bevare materiale fra besættelsestiden 1940-45” samt bidrage til formidlingsaktiviteter på alle niveauer, har siden udviklet sig til en anerkendt arkiv- og forskningsinstitution, som pr. 1.1. 2013 fusionerede med SJM. Det betyder, at HSB nu indgår som en enhed i SJM, hvor HSB har bevaret sin hidtidige profil.

5.1. Den nuværende indsamling på HSB

HSB har i en efterhånden lang årrække indsamlet arkivalier fra hele Danmark fra og om besættelsestiden og årene omkring 2. Verdenskrig, dvs. fra 1930'erne til o. 1950. Denne praksis fortsættes, efter at arkivet er blevet integreret i SJM. Tyngdepunkter i indsamlingen udgøres af materiale fra modstandsbevægelsen, navnlig fra undergrundspressen, hvor HSB råder over en enestående samling af illegale blade og bøger på over 10.000 stk., der kontinuerligt forøges. Desuden indsamles materiale i form af breve, bøger, beretninger og hele personarkiver fra bl.a. modstandsfolk, men også fra helt almindelige danskere og fra personer i tysk tjeneste. Endvidere vil HSB fortsat modtage forskningsarkiver fra historikere, der eks. har indsamlet beretningsmateriale, eller som fra udenlandske arkiver har hjemtaget for dansk forskning væsentlige arkivalier i kopi. Indsamlingen af arkivalier foregår via synliggørelse af HSB i form af publikationer, omtale af arkivet i medierne, udsendelse af nyhedsbreve, netværk etc. Arkivet modtager helt overvejende materiale fra private. Eftersom arkivet dækker et tematisk og kronologisk afgrænset emne, er det dette emne, der også i fremtiden vil være ledende for indsamlingspolitikken. Arkivet vil dermed også i fremtiden benytte sig af såvel aktiv som passiv indsamling.

HSB har kun undtagelsesvist taget imod egentlige genstande. Ved tilbud om genstande henvises gaver til det faguddannede personale ved SJM, og museets sagsgang følges (Se bilag 1).

5.2. HSBs registreringsniveau

Ved fusionen med SJM i 2013 overgik samtlige genstande, bøger, skrifter, billeder og andre arkivalier, samt registranter, tekster, databaser, undervisningsmaterialer og inventar til SJM på samme vilkår og med samme klausuler, hvormed de tidligere tilhørte HSB.

HSB's arkivalier er registreret i en skræddersyet registrant og for en del af personarkivernes vedkommende desuden i Arkibas, mens museets samlinger af genstande er registreret i Regin. Da der er tale om registrering af henholdsvis arkivalier og genstande, vil der ikke ske ændringer heri. Det er dog planen, at HSB's genstande på sigt skal registreres i Regin, og, såfremt særlige klausuler eller testamentariske forhold ikke hindrer det, indlemmes i museets samling.

5.3. Bevaring af HSBs materialer

I forbindelse med fusionen med SJM flyttede HSB ind i lokaler på 2. salen af Esbjerg Museum, mens arkiverne fik magasinplads i kældermagasinet på museet. For nuværende er bevaringsforholdene for arkivet i kælderen på ESM kun netop acceptable. På sigt må det være målet at få arkivet opbevaret i et klimastyret rum.

6. Konservering

SJM foretager ikke egentligt konserveringsarbejde. Siden 1979 har museerne i de tidligere Ribe og Ringkøbing amter foretaget konservering i fællesskab på Konserveringscenter Vest i Ølgod. I øjeblikket udgøres medlemskredsen af 10 kulturhistoriske og 5 kunsthistoriske museer.

SJM har over årene modtaget den største andel af konserveringscentrets tjenestetid (ca. 16 %). I forbindelse med konserveringscentrenes kommende overgang fra selvejende institutioner med direkte tilskud fra Kulturstyrelsen til tilskud til de enkelte museer, har medlemskredsen i Konserveringscenter Vest besluttet at fordele det hidtidige tilskud på 4 mio. kr. årligt efter de seneste 13 års udført tjenestearbejde for det enkelte museum. Det betyder, at SJM fra 2016 vil modtage cirka 600.000 kr. årligt til konserveringsarbejde. Medlemsmuseerne har forpligtet sig til i en femårig periode at lade alt konserveringsarbejde foretage af Konserveringscenter Vest. Samtidig arbejder centrets bestyrelse på at indgå i en større fusion med andre konserveringscentre for at sikre medlemsmuseerne den bedst mulige konserveringsydelse.

Ved siden af konserveringstilskuddet fra Kulturstyrelsen får SJM foretaget konservering af udvalgte genstande fremkommet ved de bygherrefinansierede udgravninger. Pengemæssigt har det drejet sig om 2-300.000 kr. årligt. SJM får dermed i gennemsnit foretaget konserveringsarbejde for 8-900.000 kr. årligt. Konservering kræver meget specialudstyr og mange specialkompetencer, som kun de allerstørste museer er i besiddelse af. SJM har derfor gennem alle årene været en varm fortaler for at få løst konserveringsopgaverne i fællesskab.

Bilag 1. Indsamlingsprocedure ved aktiv og passiv indsamling

Ansvar for indsamlingen

Det er museets faglige personale, der er ansvarlig for indsamling til museet. Det drejer sig for nyere tids samlingen om museets fastansatte personale i Historie-afdelingen.

Indsamlingen bør foretages i samarbejde med museets øvrige personale, der dels har lokalkendskab og dels et allerede indgående kendskab til museets samlinger.

Derudover kan der tilknyttes projektansatte faglige medarbejdere, der foretager indsamling til museet i forbindelse med konkrete undersøgelser. Indsamlingen skal altid fremlægges og diskuteres med museets fastansatte faglige personale, der fagligt skal godkende indsamlingen.

Procedure ved passiv indsamling (henvendelser og aflevering)

Henvendelser og afleveringer af genstande, fotos m.v. skal altid ske efter forudgående aftale med en af museets indsamlingsansvarlige medarbejdere.

Museumsværter, sekretær, studentermedhjælper, praktikanter m.fl. har *ikke* bemyndigelse til at tage imod ting fra publikum uden *forudgående* aftale med de indsamlingsansvarlige inspektører. I stedet skal disse ved henvendelse fra offentligheden henvise til det fagansvarlige personale fx ved udlevering af folder med procedure- og kontaktoplysninger. Oplysninger omkring afleveringsprocedure og indsamlingsansvarlige skal ligeledes være tydeligt tilgængelige på museets hjemmeside.

Denne forholdsregel sker udelukkende for at sikre, at vi følger museets formulerede indsamlingsstrategi. De objekter som museet ikke ønsker i sin samling, skal gives tilbage til giver eller destrueres.

Ved givers henvendelse skal der udfyldes en henvendelsesseddel med så mange relevante oplysninger som muligt, hvorefter der kan aftales tid til at modtage ting. Ved større ting tager en af de indsamlingsansvarlige på besigtigelse, således at vi undgår unødvendigt ressourceforbrug til bortskaffelse.

Ved aflevering skal der afsættes tid til at interviewe giver om de afleverede objekters proveniens.

Oplysningsseddel

Ved indsamling af genstande, fotos, m.m. skal der udfyldes en oplysningsseddel. Denne oplysningsseddel indeholder en oversigt over indsamlede objekter, oplysninger på hhv. giver og bruger, datering af genstanden, genstandens brug, og allerhelst en god historie om genstanden. Endvidere bør oplysningssedlen oplyse om årsag til indlemmelsen i samlingen med udgangspunkt i museets formulerede strategi. Oplysningssedlen danner grundlag for den videre sagsgang.

Oplysningssedlen bør anvendes ved alle konsultationer med potentielle givere og bør således ved afvisning af genstande etc. indeholde en kort redegørelse for, hvorfor genstanden er afvist.

Bilag 2. Procedure ved kassation

Det er vigtigt at understrege, at kassation fremadrettet også sker i forbindelse med selve indsamlingen. Vi tager i den forbindelse udgangspunkt i Kulturstyrelsens retningslinjer for udskillelse og kassation, hvor det hedder: ” Den enkleste og mest rationelle kassation er den, der sker før indlemmelsen. Det betyder, at museet nøje skal overveje, hvad museet hjemtager og registrerer. Hvis museet indsamler, køber eller får foræret helheder eller en flerhed af genstande, skal museet nøje overveje, om samtlige genstande skal indgå i museet samlinger.”

Museet har i 2013 gennemført en større kassationsrunde for nyere tids genstande, hvor følgende retningslinjer gjorde sig gældende:

Kassation kunne ske, hvis to eller flere af nedenstående kriterier var opfyldt for genstanden:

- ikke har geografisk eller fagligt tilhørsforhold til museets indsamlingsområde
- ingen relevans har for museet i forhold til museets indsamlingspolitik
- er uden proveniensoplysninger
- er i dårlig stand
- er en dublet

Disse retningslinjer benyttes også ved vurdering af genstandstilbud ved passiv indsamling og i indsamlingspolitikken.

En kassationsgennemgang foretages efter følgende procedure, der er baseret på Kulturstyrelsens retningslinjer på området:

1) Inden kassationsbegæring indsendes til Kulturstyrelsen, spørges nabomuseer/mulige interesserede museer, om de er interesserede i at overtage genstandene. Genstande, vi ønsker at kassere til studiesamling / formidlingsbrug, skal tilbydes andre museer som museumsgenstande, før vi overdrager dem til intern formidling. Rækkefølgen er:

- a) Andre museer til museumsgenstand
- b) Eget museum til formidling
- c) Andre museer til formidling

2) Giver spørges om vedkommende ønsker genstanden(e) retur. Eftersøgningen af giver kan begrænses til at se om vedkommende på Krak (eller lignende) stadigvæk bor på den ved indkomsten angivne bopæl. Hvis Kulturstyrelsen ikke mener dette er nok, vil de gå i dialog med museet omkring giver/arveeftersøgningen.

3) De genstande, der er tilbage efter punkt 1 og 2, anmodes kasseret hos Kulturarvsstyrelsen.

4) De genstande, vi får tilladelse til at kassere, gennemgås af Formidling, der udtager det, de ønsker til ”formidlingssamlingen”. Formidlingsafdelingen varetager selv registrering og opmagasinering af formidlingsgenstandene, der ikke må magasineres sammen med egentlige museumsgenstande.

5) Øvrige genstande destrueres (lovkrav).